

УДК 346.3

DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i37.359>

Бондарчук Анжела Миколаївна,

юрист

ТОВ «Адвокатська фірма «Лавринович і Партнери»

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4558-5201>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Одним із важливих учасників системи економічних правовідносин є товарна біржа, яка утворюється з метою організації торгівлі біржовими інструментами та встановлення ринкової ціни на них. Серед таких інструментів слід виокремити сільськогосподарську продукцію, яка вирізняється специфічними виробничими та споживчими якостями та потребує створення особливих умов для її реалізації, в тому числі через біржові механізми.

Нині в Україні не створено належної системи організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, що зумовлено як недоліками правового регулювання в цій сфері, так і відсутністю розвинутої біржової інфраструктури. Тому актуальним напрямом наукового дослідження є проведення аналізу сучасного стану правового регулювання біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією та визначення напрямів її розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Окремі питання функціонування та організації різних видів товарних бірж в Україні досліджували науковці Є.М. Кирилук, Л.В. Коберник, В.М. Корнієнко, Ю.С. Ліщук, Н.П. Резнік, М.О. Солодкий, В.О. Яворська та інші. У вітчизняній науці господарського права недостатньо актуальних наукових досліджень, присвячених визначенню сучасного стану та перспектив розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні.

Метою статті є проведення науково-правового аналізу сучасного стану та перспектив розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні. З цієї метою визначено поняття

та види товарної біржі, а також переваги біржової торгівлі; охарактеризовано аграрну біржу як різновид товарної; проаналізовано систему господарського законодавства у сфері регулювання біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією та визначено напрями його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Виробництво сільськогосподарської продукції є однією з пріоритетних і стратегічно важливих галузей господарської діяльності. Саме тому держава сприяє розвитку цієї галузі за допомогою різноманітних видів державної підтримки, створює умови для найбільш оптимального поєднання споживчих та виробничих інтересів. Слід зазначити, що торгівля сільськогосподарською продукцією на світовому ринку ведеться по різних каналах: за разовими угодами; за бартерними контрактами (обмін сільськогосподарської продукції на інші види, наприклад нафту); спеціальною угодою (поставки по кредиту), за біржовою та аукціонною торгівлею [1, с. 149].

Характерно, що саме система біржової торгівлі дозволяє здійснювати реалізацію сільськогосподарської продукції за найбільш вигідними для всіх учасників ринку цінами, а також акумулювати у сільгоспвиробників кошти за продукцію, яка ще не вироблена. В науковій літературі зазначається, що біржова торгівля є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки країни [2, с. 268].

Універсальність механізму біржової торгівлі зумовлюється тим, що такий механізм дозволяє

досягти найоптимальнішого поєднання інтересів всіх учасників ринку. Зокрема, до переваг під час здійснення операцій з купівлі-продажу товарів через товарну біржу науковці відносять широкий вибір товарів; можливість вибрати зручний регіон його постачання в будь-яких необхідних обсягах, починаючи з певного мінімального лота для кожного виду товару; сертифікацію біржових товарів і їх відповідність усім заявленим вимогам виробників; отримання товару безпосередньо у виробників; прозорість здійснюваних операцій; наявність ціноутворення з боку товарної біржі у формі фіксації меж коливань цін на сесію з метою виключення неконтрольованої зміни цін на товари; доступність біржової торгівлі для всіх охочих за наявності посередника в особі брокерської компанії [1, с. 152].

Деякі вчені також вважають, що функціональне призначення біржового ринку полягає у трансферті цінних ризиків; прозорості ціноутворення; перерозподілі товарних і фінансових потоків у часі і просторі; прогнозуванні майбутньої цінової кон'юнктури на товарних ринках; доступності кредитних ресурсів; контролі і відшкодуванні витрат на зберігання; підвищенні конкурентоспроможності учасників біржової торгівлі та їх клієнтів, стабілізації товарних і фінансових ринків [3, с. 199–200].

Визначаючи особливості біржової організації торгівлі сільськогосподарською продукцією, необхідно звернутися до законодавчого визначення поняття «товарна біржа». Правовою основою організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні є Господарський кодекс України (далі – ГК України) [4], Закони України «Про товарну біржу» [5], «Про зерно та ринок зерна в Україні» [6], «Про державну підтримку сільського господарства України» [7], «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [8], постанови Кабінету Міністрів України «Про створення Аграрної біржі», якою затверджено Статут аграрної біржі [9], «Деякі питання Аграрної біржі», якою затверджено Положення про наглядову раду Аграрної біржі [10] тощо.

Так, відповідно до ст. 279 ГК України товарна біржа є особливим суб'єктом господарювання, який надає послуги в укладенні біржових угод, виявленні попиту і пропозицій на товари, товарні ціни, вивчає, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним із ним торгівельним операціям. Товарна біржа є юридичною особою, діє на засадах самоврядування і господарської само-

стійності, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банку та може мати печатки [4].

В Законі України «Про товарну біржу» товарна біржа визначається як організація, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявленні товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, впорядкування і полегшення товарообігу і пов'язаних із ним торгівельних операцій [5]. Основним призначенням товарної біржі відповідно до цього закону є створення умов для проведення біржової торгівлі; регулювання біржових операцій; регулювання цін на підставі співвідношення попиту та пропозиції на товари, які допускаються до обігу на біржі; надання членам і відвідувачам біржі організаційних та інших послуг; збір, обробка і поширення інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку [5].

Товарна біржа як суб'єкт господарської діяльності є юридичною особою з особливим статусом, який визначається тим, що біржа не є безпосереднім виробником або споживачем продукції, яка на ній реалізується. Тобто, товарна біржа є невиробничим суб'єктом господарювання, виконує організаційні функції, близькі за змістом, але не тотожні посередництву. Відмінність від посередництва полягає в тому, що товарна біржа не отримує дохід від націнки за реалізацію продукції. При цьому члени товарної біржі є виробниками, покупцями, споживачами продукції.

Залежно від товарів, які реалізуються на товарних біржах, останні можуть бути декількох типів: універсальні товарні біржі, на яких здійснюється торгівля різними товарами, та спеціалізовані біржі, на яких торгується певна група товарів (нафтогазові, сировинні, енергетичні, аграрні тощо). Більшість товарних бірж, які нині функціонують в Україні [11], належать до універсальних. Торгівля сільськогосподарською продукцією в Україні може здійснюватися як через спеціалізовані аграрні, так і через універсальні товарні біржі.

В науковій літературі наголошується на тому, що саме аграрна біржа є основним інструментом регуляторного впливу на ціноутворення, оскільки ціни на стратегічно важливі види сільськогосподарських культур і продовольства на біржі розраховуються на підставі методики визначення мінімальної та максимальної інтервенційної ціни, затвердженої відповідною урядовою постановою [12, с. 51].

Аграрна біржа в Україні була створена в 2005 році на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про створення Аграрної біржі» з метою підвищення рівня продовольчої безпеки країни, надання біржових послуг суб'єктам господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосподарської продукції, продажу товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних, а також з проведення та/або організації розрахунково-клірингової діяльності [9]. Цією постановою затверджено Статут аграрної біржі.

Так, відповідно до пунктів 11-12 Статуту особливостю господарського статусу аграрної біржі є те, що остання є неприбутковим суб'єктом господарювання та не може розподіляти доходи між її учасниками, а також біржа не може бути засновником юридичної особи, яка має на меті отримання прибутку, або її учасником, членом чи акціонером, крім тих, які створюються для надання послуг, пов'язаних із біржовими.

Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» аграрна біржа визначається як юридична особа, створена згідно із Законом України «Про товарну біржу», яка підпадає під регулювання норм такого закону і статей 279-282 ГК України (з урахуванням особливостей, визначених цим законом) та надає послуги суб'єктам господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосподарської продукції, товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних, а також з проведення розрахунково-клірингової діяльності за ними [7].

Визначаючи особливості біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, варто зважати на те, що відповідна продукція є різноманітною за своїм складом. Найпоширенішими видами сільськогосподарської продукції, які торгуються через товарні біржі, є зернові культури, борошно та інші. У зв'язку з цим регулювання біржової торгівлі зерновими культурами здійснюється на підставі спеціального Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» [6], відповідно до якого торгівля зерновими культурами здійснюється через акредитовані біржі – товарні біржі, яким надано відповідним державним органом висновок про їх відповідність щодо надання послуг з укладення біржових угод купівлі-продажу зерна та продуктів його переробки [6].

Згідно статті 5 цього закону суб'єктами ринку зерна, крім акредитованих бірж, обов'язково є суб'єкти виробництва зерна; суб'єкти зберігання зерна; Аграрний фонд та інші суб'єкти державних заставних закупівель зерна та державної аграрної інтервенції; Аграрний страховий пул, створений відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»; Гарантійний фонд; інші суб'єкти господарювання, які діють на ринку зерна [6].

Отже, особливим учасником ринку зерна є Аграрний страховий пул – єдине об'єднання страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього закону. Участь страховиків у пулі є умовою для здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Пул є юридичною особою, неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», законодавства України та свого статуту [8]. Участь такого суб'єкта в організації біржової торгівлі зерном зумовлена необхідністю захисту фінансових інтересів учасників торгівлі та гарантуванням реалізації біржових угод, особливо таких їх видів як ф'ючерсні, форвардні угоди тощо.

Слід зазначити, що господарське законодавство лише в загальних рисах регулює порядок організації та діяльності товарних бірж щодо торгівлі сільськогосподарською продукцією. Детальне регулювання здійснюється Правилами біржової торгівлі, які відповідно до ст. 17 Закону України «Про товарну біржу» мають бути розроблені кожною товарною біржою.

Аналізуючи положення ГК України, Закону України «Про товарну біржу», які є основними у сфері регулювання біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, можна дійти висновку, що поза сферою правового регулювання залишилися такі питання як організація розрахунків між учасниками торгів, захист учасників торгівлі (гарантії реалізації біржових угод, відповідальність біржі, страхування тощо), державний контроль за діяльністю товарних бірж тощо.

На незадовільний стан біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією та недосконалість законодавства в цій сфері вказують деякі науковці. Зокрема, В.О. Яворська та Л.В. Коберник на підставі аналізу стану вітчизняного біржового аграрного ринку дійшли висновку про те, що діяльність аграрних бірж країни характеризується слабкою біржовою активністю, незначною

кількістю укладених угод, низьким рівнем ліквідності. Зростання обсягів реалізації на товарних біржах за останні декілька років здебільшого були досягнуто через продаж експортних контрактів на акредитованих біржах, що не мало практичного впливу на ціноутворення та стабілізацію аграрного ринку [13, с. 285].

Інші науковці вказують, що біржова торгівля в Україні не досить розвинута, оскільки запровадження нових технологій у цій сфері відбувається дуже повільно. Нині біржові торги проходять у торговому залі біржі, в якому для кожної групи сільськогосподарської продукції визначене конкретне місце. Брокери зобов'язані подати замовлення на участь у біржовій торгівлі конкретної сільськогосподарської продукції, з урахуванням яких складається бюлетень купівлі-продажу зазначеної сільськогосподарської продукції.

Ціна на сільськогосподарську продукцію формується вільно, з урахуванням попиту та пропозиції, що склалися на момент проведення біржових торгів. Якщо має місце наявність декількох покупців, брокери проводять конкурентний торг в сторону збільшення ціни цієї продукції, а по досягненню узгодженості між брокерами проводиться реєстрація біржового контракту [14, с. 250]. Отже, біржова торгівля сільськогосподарською продукцією потребує подальшого розвитку не тільки в напрямі цифровізації цієї сфери та запровадження новітніх технологій, але й шляхом підвищення доступності біржової інфраструктури для сільгоспвиробників різних рівнів та обсягів виробництва.

Деякі науковці зазначають, що ефективний розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції в Україні залежить від належного інфраструктурного забезпечення. Непересічне значення в інфраструктурі аграрного зернового ринку належить зерновій біржі, яка є саморегулювальною організацією і специфічною формою оптових ринків та аукціонів, де формуються індикативні ціни (засновані на балансі попиту і пропозиції), на які орієнтуються сільськогосподарські товаровиробники і на підставі яких вони спроможні коригувати власні цінові пропозиції [3, с. 199–200].

М.О. Солодкий пропонує під час розробки заходів щодо удосконалення біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією врахувати досвід деяких зарубіжних країн, наприклад Індії, Китаю та інших, в яких висока ефективність функціонування бірж досягається завдяки тому, що одним із засновників аграрних бірж є держава. Вчений також вказує на необхідність розбудови

інфраструктури для функціонування біржового товарного ринку, насамперед таких його елементів як клірингово-розрахункова система, біржові склади, електронні платформи, а також проведення роботи з підготовки і перепідготовки фахівців та охоплення інформацією виробників, переробників, трейдерів та інших верств суспільства щодо переваг біржової торгівлі [15].

Деякі науковці також вважають, що перспективи розвитку біржового аграрного ринку найближчим часом повинні передбачати біржову консолідацію вітчизняних бірж із подальшою консолідацією зі світовими біржовими альянсами; електронізацію біржових процесів, організацію торгівлі деривативами [13, с. 285].

На думку Є.М. Кирилюка, в якості стратегічного напрямку в Україні доцільно прийняти розвиток єдиного електронного біржового ринку сільськогосподарської продукції, використовуючи при цьому позитивний зарубіжний досвід. Науковець зазначає, що у світі створено багато електронних торгових майданчиків, в тому числі у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією (horsepower.com; dairy.com; globalfoodexchange.org; espg.net; sugeronline.com). Аналіз складу учасників цих та аналогічних зарубіжних майданчиків свідчить, що істотну їх частку становлять фермери, фермерські кооперативи, оптові та дрібнооптові продавці, виробники сільськогосподарської техніки, мінеральних добрив тощо [16, с. 49].

Також слід зауважити про фактичну відсутність державної концепції розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Наприклад, у проєкті Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року [17], який розміщений на інформаційно-аналітичному порталі АПК України з метою вивчення громадської думки, відсутня будь-яка згадка про розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, хоча вказаний напрям є невід'ємною частиною розвитку аграрного сектору економіки.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведене дослідження дає підстави зробити певні висновки. Так, товарна біржа є неприбутковим суб'єктом господарювання, який утворюється з метою організації, інформаційного та інфраструктурного забезпечення торгівлі різними видами товарів, включаючи сільськогосподарську продукцію, а також здійснення ринкового ціноутворення на таку продукцію. Біржова торгівля сільськогосподарською продукцією в Україні здійснюється як

на універсальних товарних біржах, так і спеціалізованих аграрних.

Сучасний стан правового регулювання біржової торгівлі в Україні характеризується недостатньою ефективністю, відсутністю системного підходу до регулювання біржової діяльності. Для удосконалення господарського законодавства в цій сфері необхідно в ГК України, Законі України «Про товарні біржі» визначити порядок і спосіб здійснення розрахунків між учасниками торгів, організацію та засоби захисту учасників торгівлі (гарантії реалізації біржових угод, відповідаль-

ність біржі, страхування тощо), порядок здійснення державного контролю за діяльністю товарних бірж тощо.

З метою розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією необхідно розробити державну концепцію розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні; запровадити електронну систему біржових торгів (організація електронних торгових майданчиків); розширити біржову інфраструктуру за рахунок клірингових, страхових компаній тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ліщук Ю.С. Розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 15. С. 147–153.
2. Резнік Н.П. Особливості функціонування та перспективи розвитку біржової діяльності в Україні. Науковий вісник НУБІП України. № 247 (2016). С. 265–277.
3. Лещук І.В. Розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції в Україні : дис. канд. економ. наук; спец. 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. Житомир, 2019. 234 с.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
5. Про товарну біржу : Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
6. Про зерно та ринок зерна в Україні : Закон України від 04.07.2002 № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15>.
7. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
8. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>.
9. Про створення Аграрної біржі : постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2005 № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1285-2005-%D0%BF>.
10. Деякі питання Аграрної біржі : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2010 року № 196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2010-%D0%BF>.
11. Список українських товарних бірж: Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL: <https://aeaep.com.ua/spysok-birzh/>.
12. Янишин Я., Булик О., Лаврів І. Функціонування аграрних бірж в Україні. Аграрна економіка. 2014. Т. 7, № 3–4. С. 47–51.
13. Яворська В.О., Коберник Л.В. Аналіз стану вітчизняного біржового аграрного ринку. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2014. Вип. 200(2). С. 282–285.
14. Корнієнко В.М. Деякі питання правового регулювання аграрного ринку України. Форум права. 2013. № 2. С. 248–252.
15. Солодкий М.О. Проблеми та напрями розвитку біржового товарного ринку в Україні. Ефективна економіка. 2017, № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814>.
16. Кирилюк Є.М. Розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні. Вісник Черкаського університету. 2015. № 12 (345). С. 46–53.
17. Проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року : постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/gromadyanam/konsultaciyi-z-gromadskisty/inshe-obgovorenyya/proektderzhavnoyi-cilovoyi-programi-rozvitku-agrarnogo-sektoru-ekonomiki-na-period-do-2022-roku?v=5d3e9f404f7b1>.

Бондарчук Анжела Миколаївна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Статтю присвячено дослідженню сучасного стану та перспектив розвитку правових засад організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні. Автором визначено поняття, види та особливості організації та функціонування товарних бірж в Україні; виокремлено та охарактеризовано такий вид як аграрна біржа; з'ясовано переваги біржової торгівлі. Обґрунтовано, що за допомогою механізму біржової торгівлі створюються умови для формування найсправедливішої ринкової ціни на сільськогосподарську продукцію, що зумовлює перспективність біржового механізму торгівлі в Україні та світі.

У статті проведено аналіз актів господарського законодавства у сфері регулювання організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні, визначено основні його недоліки та прогалини. Автором на підставі проведеного науково-правового аналізу зроблено висновок про те, що в Україні на сучасному етапі розвитку не створено належної системи організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, що зумовлено як недоліками господарського законодавства у сфері правового регулювання біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні, відсутністю системності правового механізму, так і недостатньою ефективністю біржової інфраструктури.

Доведено, що незадовільний стан правового регулювання негативно впливає на розвиток сільського господарства в Україні як важливої галузі народного господарства, конкурентоспроможність сільськогосподарських товаровиробників. З урахуванням проведеного аналізу сучасного стану правового регулювання та системи організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні автором розроблено пропозиції щодо перспектив подальшого розвитку інституту біржової торгівлі та удосконалення господарського законодавства в цій сфері. Зокрема, обґрунтовано необхідність розроблення державної концепції розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні, запровадження електронної системи біржових торгів, розширення біржової інфраструктури тощо.

Ключові слова: товарна біржа, аграрна біржа, сільськогосподарська продукція, господарське законодавство.

Bondarchuk Anzhela

THE LEGAL PRINCIPLES OF EXCHANGE AGRICULTURAL PRODUCTS IN UKRAINE: THE CURRENT SITUATION AND THE PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The article is devoted to the research of the current state and prospects of development of the legal foundations of the organization of stock exchange trade in agricultural products in Ukraine. The author defines the concepts, types and features of the organization and functioning of commodity exchanges in Ukraine; the agrarian exchange is distinguished and characterized; found out the benefits of stock trading. It is substantiated that the stock exchange mechanism creates conditions for the formation of the most fair market price for agricultural products, which determines the prospect of the stock exchange mechanism in Ukraine and in the world. The article analyzes the acts of economic legislation in the sphere of regulation of the stock exchange trade in agricultural products in Ukraine, identifies its main shortcomings and gaps.

The author, on the basis of the scientific and legal analysis, concludes that in Ukraine at the present stage of development there is no proper system for the organization of stock exchange trading in agricultural products, which is caused by the shortcomings of the economic legislation in the field of legal regulation of stock exchange trade in agricultural products in Ukraine systematic legal mechanism and insufficient efficiency of stock exchange infrastructure. It is proved that the unsatisfactory state of legal regulation has a negative impact on the development of agriculture in Ukraine as an important sector of the national economy, the competitiveness of agricultural producers.

Taking into account the analysis of the current state of legal regulation and the system of organization of exchange trading in agricultural products in Ukraine, the author elaborated proposals on the prospects of further development of the Institute of Exchange Trading and improvement of economic legislation in this field. In particular, the necessity of elaboration of the state concept of development of exchange trading in agricultural products in Ukraine, introduction of electronic system of exchange trading, expansion of exchange infrastructure, etc., is substantiated.

Key words: commodity exchange, agricultural exchange, agricultural products, economic legislation.